

Woord

Tune (7 sec)

Intro Welkom bij ongehoord. Een podcast over slechthorendheid. En over een passie voor muziek. We zijn het gewoon om muziek te luisteren, om de radio op te zetten, om soms eens naar een concert te gaan. Maar wat als je hiervan kleins af aan moeite mee hebt, of plots die muzikale wereld voor je wegvalt? Ik ben Fraukje Caljon en praat erover met mensen met slechthorendheid. Over hoe zij die muzikale wereld beleven.

Eerste deel **Introductie interviewees + muzikantenleven**

Christof Muziek is altijd al een centrale draad in mijn leven geweest.

Fraukje Dit. Is Christof. Een geboren muzikant. Maar ook slechthorend geboren. Muziek is een groot deel van z'n leven. Hij zit in de hardrockband 'bedlam in belgium' met muziek als eerbetoon voor AC/DC. Daarin is hij de lead gitarist.

Muziekfragment Christof band

Christof Ik luister elke dag van 's morgens vroeg tot 's avonds laat naar muziek. Ik speel ook elke dag muziek. Dus muziek is echt wel heel belangrijk.

Greet Ik speelde accordeon, ik zong. Ik had een groep, ik leefde eigenlijk van mijn muziekgroep.

Muziekfragment Greet

Fraukje En Dit. Is Greet. Ze was professioneel muzikant en speelde onder andere in de groep Fluxus met haar accordeon. Maar ze werd op haar 30ste slechthorend. En dat had een grote impact op haar muzikale carrière.

Greet Het was eigenlijk mijn leven. Het was ontzettend belangrijk. En ik ben daarmee moeten stoppen omdat het eigenlijk niet meer ging. Het gevolg was gewoon dat ik me eigenlijk afgesloten heb daarvoor. Ik heb gewoon het deurtje dicht gedaan. En gedacht: "Het zal zo wel verdwijnen." En dat is een heel lang proces van jaren. En nu sinds een jaar en half, ik denk dat ik ongeveer 10 jaar geen muziek meer heb willen, kunnen beluisteren. Want het ging, maar de kwaliteit en de klank was zo verschrikkelijk slecht. Dat is echt gewoon distortion dat binnenkomt en mijn brein kon dat ook gewoon niet aan.

Fraukje Distortion. Wat is dat eigenlijk? Hoe komt audio, in dit geval muziek, binnen bij mensen met gehoorverlies? Ik vraag het aan iemand die mij daarover iets meer kan vertellen. Jill. Zij is een experte op vlak van logopedie bij slechthorenden. Jill kan me meer vertellen over die muziekbeleving.

Jill Ik ben zelf goedgehoord. En ik vraag heel vaak aan mijn cliënten, als ze een muziekfragment beluisteren: "Hoe ervaar je dat, hoe vind je dat?" Is afhankelijk van de graad van je gehoorverlies. Mensen met een kleiner gehoorverlies gaan dat nog beter gaan beleven. Maar eigenlijk zien we vaker mensen met een hoogtonig gehoorverlies. Wat wil zeggen dat je de lage tonen nog goed waarneemt en de hoge tonen minder goed. De lage tonen die gaan eigenlijk gaan zorgen voor de melodie, de bas in de muziek, het ritme. Meer echt het gevoel. Ook als je naar een discotheek gaat, dat zijn ook vooral die lage tonen die je gaat voelen trillen in je borstkas of op de grond. Maar bij een hoogtonig gehoorverlies dan gaan ze de spraak, of de zang minder goed gaan waarnemen of verstaan. Ook hoogtonige instrumenten gaan ze minder goed gaan waarnemen.

Christof Zonder mijn hoorapparaten hoor ik muziek helemaal anders. Ik heb een dalende gehoorcurve. Wat wil zeggen dat mijn scherpe tonen weg zijn. Dus muziek komt voor mij zonder hoorapparaten heel dof over.

Greet	Mijn hersenen konden dat gelijk niet meer aan. En dat kwam dan ook binnen gelijk, ja ik zong gelijk vals tegenover mijn accordeon. En dat bleek niet te kloppen. Dat was dus wel juist. Dus ik moest eigenlijk blijven verder zingen terwijl het in mijn oren allemaal vals klonk.
Fraukje	Voor Greet was dat dan ook het moment waarop ze een moeilijke beslissing moest nemen.
Greet	Ik denk dat ik zo nog een half jaar, een jaar zo voortgedaan heb. Ik voelde mij alsmaar slechter en onzekerder worden. En dan uiteindelijk, ja je hebt geen referentie meer, dus je weet eigenlijk niet of het wel klopt. Je moet jezelf heel de tijd overtuigen dat het juist is. Dus dan heb ik besloten: "dit is niet meer oké, ik stop er mee." Dat was heel emotioneel en heftig. Ik heb er echt wel jaren over gedaan. Ik kan er nu over praten. Maar had je me vijf jaar geleden die vraag gesteld, ik zat hier te wenen denk ik. Dus het blijft een heel moeilijk onderwerp. Maar ik ben ondertussen er wel over laat ons zeggen. En ik voel wel dat het de juiste beslissing is.
Christof	Als je niet weet wat je mist, is het denk ik beter een plaats te geven dan dat je constant geconfronteerd wordt met vroeger kon ik dit, en nu niet meer. Dat heb ik niet. Ik kan wat ik kan, ik heb nooit anders geweten. Ik weet dat andere mensen die normaal horen, muziek bijvoorbeeld op een andere manier beleven. Ik weet alleen niet hoe. Maar mensen vragen mij vaak van wat mis je dan? Ik weet het niet, want ik kan de vergelijking niet maken.
Fraukje	Er zijn heel veel soorten muziek op de wereld waar je naar kan luisteren. Je hebt klassieke muziek, jazz, pop, techno, en zoveel meer. Maar hoe komen al die verschillende soorten genres binnen bij iemand met slechthorendheid.
Jill	Wanneer mensen zo'n gehoorverlies hebben, gaat dat vaak ook wel een kakafonie worden aan geluid. Zeker wanneer er heel veel instrumenten in voorkomen. We merken vaak dat mensen met gehoorverlies graag luisteren naar zuivere techno, bijvoorbeeld. Of muziek die enkel instrumentaal is, bijvoorbeeld piano. Omdat ze dat beter gaan kunnen waarnemen, omdat dat eenvoudiger is en ook makkelijker met hun hoorapparaat te gaan identificeren.
Greet	Ik heb ook ontdekt dat nieuwe muziek bv, de muziek die ik vroeger kende, kon ik wel herkennen. Ook met mijn oude hoorapparaten. Maar de nieuwere muziek die ik nog nooit gehoord had, daar zat voor mij geen melodië in. Ik had geen kader. Dat kwam ook niet zo binnen. Dat kwam binnen als een hoop lijnen op elkaar die nog niet exact goed zitten. Dus muziek die je dan kende, na een minuutje was dat een herkenningspunt: "ah dat is dat liedje, dat is die zanger." Dan kon ik weer mee in het liedje. Als dat niet het geval was, dan was het alsof ik het niet mooi vond. Het is pas later dat ik beseft heb, ja het was omdat ik het niet kon horen. Het is alsof je brein nog moet leren horen om dat als 1 geheel te zien. En dat is iets heel bizar. Je hebt al die verschillende lijnen: je hebt de bas, de drum, de gitaar, de piano, de zangstem, een dubbele stem soms. Al die lijnen moeten matchen met elkaar. En dat is te veel informatie denk ik voor je brein. En die gaan een paar dingen daaruit selecteren en de rest komt er niet door. Waardoor je soms alleen een tweede stem goed hoort, en de melodië dan niet hebt, ... Het is meer dat.

Christof Je hebt de muziek volledig mee als je ook de tekst mee hebt hé. Ik ben heel op de instrumenten gericht. Ik denk dat ik veel meer muziek zou leren appreciëren ook als ik ineens ook de tekst zou meekrijgen. Soms is de muziek niet helemaal uw ding en raakt de tekst u wel heel hard van een liedje. Dat heb ik nooit. Bij mij is het eerst de muziek die mij raakt. En soms word ik dan, door die omgekeerde redenering, word ik soms ook wel teleurgesteld door muziek. Een liedje waar ik bv al een paar weken naar aan het luisteren ben, en aan het grijsdraaien ben, omdat ik het zo leuk vind. En dan zoek ik de tekst op en dan komt die helemaal niet overeen met de sfeer en het gevoel dat ik had bij dat liedje. En dan is dat soms wel een teleurstelling van 'oh in mijn hoofd past die tekst daar niet bij.'

Fraukje Als je je gehoor deels verliest, zijn er ook oplossingen. Er bestaan ondertussen verschillende soorten hoorapparaten die je kunnen helpen bij het opnieuw begrijpen en verstaan van communicatie. Maar helpen deze hoorapparaten ook in het beleven of herbeleven van muziek?

Jill Wanneer dat je hele hoge verwachtingen hebt naar muziekbeleving toe, bijvoorbeeld: je bent een muzikant. En je merkt dat je gehoor achteruitgaat en je bent al jaren bezig met muziek en instrumenten, dan gaat een hoorapparaat eigenlijk nooit tegemoetkomen aan wat je wenst te horen. Omdat een hoorapparaat nog altijd maar een hulpmiddel is. Dat gaat je gehoor nooit vervangen, maar het kan wel enorm veel ondersteuning bieden bij het beluisteren van muziek. Maar je gaat nooit echt die muziekbeleving zoals goedgehoorde die hebben, die ga je nooit echt meer ervaren. Maar sommigen zijn natuurlijk super blij dat ze het opnieuw kunnen. Want je hebt mensen die heel lang gedeprimeerd zijn van muziek en dat heel blij zijn met een oplossing en die dat terug kunnen beleven. Anderzijds heb je ook mensen die nooit echt geïnteresseerd zijn geweest in muziek. Die slechter beginnen horen, hoorapparaatjes krijgen. En dan plots merken die van: "oh ja ik kan dat wel, muziek is tof, en ik kan het verschil horen tussen een piano en een viool." Die beleven daar dan echt heel veel plezier aan. Dus er zijn allemaal verschillende soorten mensen. Je hebt mensen die rapper tevreden zijn en mensen die minder rap tevreden zijn.

Fraukje Christof is al van kleins af aan slechthorend. Hij heeft zichzelf muziek moeten aanleren en heeft muziek dus op een andere heel andere manier leren ontdekken en begrijpen. Dat doet hij zonder en met hoorapparaten.

Christof Ik heb ook nog nooit anders gekend. Dat is ook wel een nuance. Ik weet dat het moeilijker is, Maar ik weet soms niet altijd heel goed, wat er precies moeilijker zou zijn. Omdat het allemaal organisch ontstaan is vanuit hetgeen dat ik altijd al gewoon geweest ben. Bijvoorbeeld iets heel concreets: op repetities weten de bandleiden dat ze niet tegen mij moeten praten. Ze staan altijd van alles te overleggen: van we gaan nu dit doen, en we gaan nu dat zo. Maar op repetities draag ik gehoorbescherming en op optredens ook. Waardoor dat ik eigenlijk nog minder hoor, dan dat ik eigenlijk al hoor. Gelukkig speel ik in een hardrockband, dus we spelen zeer luid. Je ziet hier ook achter u mijn versterker. Dat is ook nogal een beest. Dus daar komt ook voldoende geluid uit om mijn muziek te kunnen horen. Maar praten en communiceren is er voor mij niet bij.

Christof	Maar ik merk bijvoorbeeld wel als ik met mijn hoorapparaten thuis speel, dat er veel meer dynamiek in mijn geluid zit, veel meer scherpte, veel meer nuance. Ik merk ook wel als ik hier thuis aan het oefenen ben op mijn eentje, merk ik soms ook wel kleine foutjes. Die ik niet vaststel van mijzelf als ik met mijn gehoorbescherming in speel, dus zonder hoorapparaten. Dat is iets waar ik mee moet leren leven. Als ik het niet hoor, hoor ik het niet. Maar goed, ik speel al op een bepaald niveau. Het zijn kleine nuances, kleine foutjes. Ik weet niet of leken die er zouden uithalen. Maar als het gaat rond beleving, merk ik echt wel dat de bovenste laag van mijn beleving, volledig weg is als ik mijn hoorapparaten niet draag.
Fraukje	De technologie maakt het ook steeds makkelijker om geluid en muziek te beleven. We staan op dat vlak al veel verder dan pakweg 20 jaar geleden. Ondertussen bestaan er betere hoorapparaatjes, kan je ringleiding op verschillende plaatsen vinden, en is er streaming. Heel veel mogelijkheden dus. Maar wat is nu de beste manier om deze audio te gaan beleven?
Jill	Puur naar muziekbeleving toe, denk ik dat het beste is om te streamen. Dat je kan streamen wat er gezegd wordt of gezongen in de microfoon, en dat dat rechtstreeks naar je hoorapparaten gaat. Dat bestaat al. En dat wordt steeds meer gecommmercialiseerd. Dus dat wordt steeds beter.
Greet	Ik kan audio beluisteren via streaming. Voordien ging dat niet. Ik heb dat nu een jaar en half. Dat is echt een verbetering van mijn leven sindsdien. Ik kan via mijn telefoon podcasts luisteren, ik kan muziek terugluisteren, ik kan terug naar de radio luisteren, ik kan bellen. Net zoals iemand met een koptelefoon op, eigenlijk rechtstreeks ontvangt krijgt, heb ik dat nu rechtstreeks in mijn hoorapparaat via bluetooth.
Jill	En binnenkort is er auracast. Dat is een soort van programma waarmee je in ziekenhuizen, openbare ruimten, en op concerten, dat je al het geluid zou kunnen casten of streamen naar je hoorapparaten. Dus dat is wel in ontwikkeling.
Fraukje	Er zijn dus heel wat opties om muziek op z'n best te gaan beleven. Toch is het ook heel belangrijk om je gehoor te blijven beschermen en niet alleen voor goedgehoorden. Want ook slechthorenden kunnen hun gehoor nog verder verliezen.
Christof	Ik heb daar enorm veel schrik voor. Vandaar dat, ondanks het feit dat ik in een zeer luide band speel, dat ik toch probeer maximaal te beschermen. Ook als ik naar festivals ga, is het altijd met gehoorbescherming. Ik heb heel veel schrik om nog extra te verliezen. Want ik heb niet zoveel marge meer.
Fraukje	Maar ook daar is er een toekomst. Vandaag de dag bestaan er cochleaire implantaten die ook voor mensen met een zwaar gehoorverlies helpen bij het horen van audio.
Jill	Dat cochleair implantaat dat komt eigenlijk van, dat is een samenstelling van cochlea en implantaat. En dat werkt beter wanneer je een gehoorverlies hebt groter dan 70 decibel. Dus wanneer mensen een zeer ernstig gehoorverlies hebben, dan gaan die hoorapparaten niet meer alles kunnen oplossen. En dan zou een implantaat betere resultaten leveren.
Greet	Ik heb nog een toekomst nu. Ik ga blijven achteruitgaan. Dus ik ga wel weer in een straatje terechtkomen dat het weer wegvalt allemaal. Maar ik heb wel nog een toekomst naar die cocheair implantaten toe. En een keer dat ik daar zit, ga het ook niet meer achteruitgaan. Dan blijft dat statuut.
Fraukje	Dit was de eerste aflevering van Ongehoord. Bedankt aan Christof Van de Putte en Greet Garriau voor hun mooie getuigenis. Ook wil ik Jill Liseune graag bedanken voor haar expertise. Heb je zelf nog vragen of wil je graag wat meer info over slechthorendheid. Kan je altijd eens een kijkje nemen op de site van vzw AHOSA of langsgaan bij vzw Sint-Lievenspoort.